

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2015

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Stair

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2015

SCÉIM MHARCÁLA

STAIR
AN NUA-AOIS DHÉANACH

GNÁTHLEIBHÉAL

AN TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin Meastóireacht ar na Foinsí.

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc do dhá fhoinse

Teideal = 1 mharc

Údar = 1 mharc

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (e.g.: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh idirlín, etc.) = 1 mharc

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an chuir chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

go han-mhaith = 8-9 marc
go maith = 6-7 marc
réasúnta = 3-5 mharc
go lag = 0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoinse

go han-mhaith = 21-25 marc

go maith = 15-20 marc

réasúnta = 8-14 mharc

go lag = 0-7 marc

Gan ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN

go han-mhaith = 14-17 marc

go maith = 10-13 mharc

réasúnta = 5-9 marc

go lag = 0-4 mharc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid shlán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<i>Go han-mhaith:</i> 21-25 <i>Go maith:</i> 15-20 <i>Réasúnta:</i> 8-14 <i>Go lag:</i> 0-7
<i>Scileanna taighde – 15 mharc</i> Tá suntas ó thaobh staire leis an staidéar a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé cóir cothrom ar na ceisteanna. Taighde sách domhain léirithe	<i>Sármhaith</i> 13-15 <i>Go han-mhaith:</i> 10-12 <i>Go maith:</i> 7-9 <i>Réasúnta:</i> 4-6 <i>Go lag:</i> 0-3
<i>Cur i Láthair – 10 marc</i> Leagan amach Fad cuí	<i>Go han-mhaith:</i> 8-10 <i>Go maith:</i> 6-7 <i>Réasúnta:</i> 4-5 <i>Go lag:</i> 0-3

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste. Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine. Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

Go han-mhaith: 8-10

Go maith: 6-7

Réasúnta: 4-5

Go lag: 0-3

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméad-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

1. Tuiscint (40 marc)

- (a) Spás a dhéanamh dá gcuid gaolta ó Thuaisceart Éireann a bheidh ag fanacht 8 marc
- (b) Ar an urlár (4 mharc) agus sna folcadáin (4 mharc) 8 marc
- (c) Aon mhilliún amháin 8 marc
- (d) *Panis Angelicus* 8 marc
- (e) Chaith sé róbaí Pápacha/ róbaí Cunta an Phápa 8 marc

Uasmhéid = 40M

2. Comparáid (20 marc)

- (a) Tá (tá Leagáid an Phápa páirteach sna himeachtaí i nDoiciméad A agus i nDoiciméad B araon). Tá = 2 mharc Níl = 0

Luaitear i nDoiciméad A gur tháinig sé go Dún Laoghaire ar bhád/ gur bhuail sé le baill an rialtais/ go bhfuair sé tionlacan isteach go Baile Átha Cliath ó na Husáir Ghorma = 4 mharc

Luaitear i nDoiciméad B go raibh sé i gceannas ar an Ard-Aifreann i bPáirc an Fhionnuisce = 4 mharc

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Tá = 2M

Freagra a luann an dá dhoiciméad = 4M + 4M Uasmhéid = 10M

(b) Doiciméad A nó Doiciméad B = 2M

Déantar cur síos i nDoiciméad A ar theacht go hÉirinn le haghaidh Chomhdháil Leagáid an Phápa. Is é an t-aon tagairt a dhéantar don Chomhdháil ná gur tháinig na sluaite go Baile Átha Cliath dá bharr agus go raibh daoine ina gcodladh ar an urlár agus sna folcadáin.

Tugtar eolas fíorasach i nDoiciméad B faoi lár-imeacht na Comhdhála, an tArd-Aifreann i bPáirc an Fhionnuisce. Tugtar an dáta, líon na ndaoine a d'fhreastail, socruithe le haghaidh na sluaite. Ainmnítear an Cairdinéal Lauri ann a bhí i gceannas, Ard-Easpag Curley a bhí ina cheiliúraí agus John McCormack a bhí ag gabhail fhoinn.

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte. Ní mór an dá dhoiciméad a lua.

Tugtar tuilleadh fíricí i nDoiciméad B agus is dóigh go bhfuil Doiciméad A níos ildaite, mar sin ní pointe bailí é maidir leis an gceann is “fearr a thugann léiriú”.

Doiciméad roghnaithe = 2M

Freagra a luann an dá dhoiciméid = 4M + 4M Uasmhéid = 10M

3. *Criticeas* (20 marc)

- (a) Is foinse phríomha é Doiciméad A toisc gur as cuimhní cinn/beathaisnéis é áit a bhfuil an scríbhneoir ag cuimhneamh siar nuair a bhí sí féin ina cailín beag agus í ag féachaint ar na himeachtaí ochtó bliain roimhe sin.

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

DHÁ ghné a bhfuiltear ag súil leo (5M + 5M) 10M

- (b) Bhí an spás mór oscailte os comhair na hArd-Altóra roinnte ina theascáin agus é sannta do ghrúpaí éagsúla ó gach cearn d'Éirinn. Toisc gur roghnaíodh fear Éireannach, Ard-Easpag Curley, chun an tAifreann a cheiliúradh agus an teanór clúiteach as Éirinn chun canadh taispeántar go rabhtas an-phointeáilte go deo. Is cosúil ón sliocht seo go ndeachaigh léiriú McCormack i gcion go mór ar dhaoine.

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

DHÁ ghné a bhfuiltear ag súil leo (5M + 5M) 10M

4. *Comhthéacsúchán (20 marc)*

Tabhair faoi deara an **DÁ** ghné: “le haghaidh na hEaglaise Caitlicí **agus** le haghaidh Stát na hÉireann”

Le haghaidh díreach gné amháin, uasmhéid 10M

Ní ghlacfar le heolas a thógfar díreach as na doiciméid

Marcáiltear de réir phrionsabal an Ráitis Bhuntábhachta.

Uasmhéid = 20M

Is féidir **Ráiteas Buntábhachta** a shainmhíniú mar ráiteas de chineál acu seo a leanas:

- Ráiteas faoi fhíric shuntasach a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht bhailí a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas suntasach réamhráiteach **NÓ** clabhsúir a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoirí mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Bhuntábhachta, agus tic (✓) a chur ag deireadh gach Ráitis Bhuntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D’fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta maidir le hUasmhéid 20 marc.

Roinn 2: ÉIRE (100 marc)
agus
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar Thopaic **amháin** i Roinn 2 agus **dhá** Topaic i Roinn 3.

Tá gach Topaic roinnte ina trí chuid:

- A. Aonad faoi spreagadh le 4/5 cinn de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (uasmhéid: 30 marc)
- B. Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheannteidil (uasmhéid: 30 marc)
- C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (uasmhéid: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- A. Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí uasmhéid 30 marc. Féach **Nótaí maidir le topaicí faoi leith** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- B. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráiteas Buntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Feic an scála aistritheach thíos.
- C. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Feic an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ag uasmhéid 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid 30 marc i gcás chuid C.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

Agus marcanna á mbronnadh faoi MG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith 9-10 marc

Go han-mhaith: 7-8 marc

Go maith: 5-6 mharc

Réasúnta: 3-4 mharc

Go lag: 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus MG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

Nótaí maidir le topaicí faoi leith
ROINN 2: ÉIRE (100 marc)

Freagair ceisteanna ar cheann **amháin** de na cúig thopaic thíos.

Éire: Topaic 1

Éire agus an tAontas, 1815-1870

- A1. Cumann Briotanach um Fhaoiseamh ó Chruatan in Éirinn agus in Albain (6)
A2. £2,000 (6)
A3. *The London Times* (6)
A4. Maidir le leanúint d'iallach a chur ar na hÉireannaigh a bheith spleách ar mhuintir na Breataine (6)
A5. Cúis bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 2

Gluaiseachtaí ar son leasú polaitíochta agus sóisialta, 1870-1914

- A1. Slua (3M) de (thart ar 2,000) Protastúnach (3M) (6)
A2. Stop a chur le bradaíocht (stór licéir ar Bhóthar na Seanchille) (6)
A3. Lár-Mheán Fómhair (6)
A4. 31 (6)
A5. Cúis bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 4
Diaspóra na hÉireann, 1840-1966

- A1. Easpag (6)
A2. Bord na loinge/ Cúpla síomán salach (6)
A3. Mí go leith (6)
A4. Gan aon leaba ceart le luí air/ Gan aon athrú éadaí ná bróga ar feadh seachtainí/ Tinneas marfach toisc go raibh fonn ar an sagart ung a chur ar roinnt daoine (6)
A5. DHÁ thír bhailí (3M + 3M) (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 5
An pholaitíocht agus an tsochaí i dTuaisceart Éireann, 1949 1993

- A1. Dé Máirt/ 12 Lúnasa (1969) (6)
A2. Tríd an gcathair (3M) agus timpeall ar na ballaí (ag féachaint anuas ar Thaobh an Bhogaigh)(3M) (6)
A3. Chuir sé i gcuimhne dóibh gach bliain cé a bhí i gceannas sa chathair (6)
A4. Dhiúltaigh siad d'achainí cosc a chur ar an bparáid (6)
A5. An dáta ar dúnadh geataí na cathrach (na Printisigh i gcoinne fórsaí na naimhde in 1688)/ Tús an léigir (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 6
An rialtas, an geilleagar agus an tsochaí i bPoblacht na hÉireann, 1949-1989

- A1. Fine Gael (6)
A2. Dick Spring (6)
A3. Dó (6)
A4. Níl (3M) Bheadh ar pháirtí amháin níos mó ná leath de na 166 suíochán a bhaint amach (>83) agus níor éirigh le haon pháirtí é sin a dhéanamh (3M) (6)
A5. Fine Gael (3M) agus Páirtí an Lucht Oibre (3M) (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

Ceisteanna ar dhá cheann de na sé thopaic thíos.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1

An náisiúnachas agus foirmiú stát san Eoraip, 1815-1871

- A1. Fíon (6)
A2. Chomh háiféiseach/ Séaclaí beag/ Truamhéalach (6)
A3. Napoléon Beag/ Napoleon le Petit (6)
A4. An cine is mó le rá ar domhan (6)
A5. An Cogadh Franc-Phrúiseach a chailleadh/ Forógra an Tríú Poblachta/
Deoraíocht i Sasana (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

Náisiúnstáit agus teannas idirnáisiúnta, 1871-1920

- A1. “Ní féidir gur bagairt ar bith” é cumhacht chabhlaigh na Breataine (6)
A2. Is “guais an-mhór don domhan” a bheadh i gcumhacht chabhlaigh na Gearmáine (6)
A3. Ionsaitheacht (6)
A4. Mar gheall ar easpa spáis sa bhaile/ Níl an Ghearmáin sách mór (6)
A5. Cathlong/ Long chogaidh (Long = 3M) (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Deachtóireacht agus daonlathas san Eoraip, 1920-1945

- A1. Leabharchoimeádaí/ Cuntasóir (6)
A2. Ar an traein (6)
A3. 200 rúbal in aghaidh na míosa (3M)
Lamháltas bainne/ glasraí/ prátaí DHÁ cheann ar bith ar 3M (6)
A4. Caimiléireacht/ Ghoid ceannairí feirme gach rud (6)
A5. Aon chúis bhailí AMHÁIN le comhsheilbhíocht (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
Easaontas agus páirtíocht nua san Eoraip, 1945-1992

- A1. An Fhrainc (3M) agus An Ghearmáin (Thiar) (3M) (6)
A2. An dá thír a cheangal le chéile/ Níos mó aontachais agus comhchuibhis a bhaint amach idir an dá thír (6)
A3. Tá (3M) Breathnaíonn sé sásta/ leitheadach/ meangadh gáire air (3M) (6)
A4. Níl (3M) Aon chúis bhailí AMHÁIN (3M) (6)
A5. Aon pholaiteoir bailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Cúlú na hEorpa ó impireachtaí agus an toradh, 1945 1990

- A1. An Léig Moslamach (6)
A2. Adhrann Moslamaigh aon Dia amháin/ Adhrann na Hiondúigh mórán íol/ Measann na Hiondúigh go bhfuil ba beannaithe/ Is mian le Moslamaigh iad a ithe (3M + 3M) (6)
A3. Ní ghlacfaidh aon Hiondúch bia ó Mhoslamach (6)
A4. Níl(3M)
Mar gheall ar na difríochtaí go léir a thugann sé faoi deara sa sliocht (3M) (6)
A5. Críochdheighilt (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6
Na Stáit Aontaithe agus an domhan, 1945-1989

- A1. Montgomery (6)
A2. Áiteanna ar leithligh le haghaidh daoine geala agus daoine gorma (6)
A3. Chun daoine geala a scaradh amach ó dhaoine gorma (6)
A4. Is féidir suíocháin i measc na ndaoine geala a leithdháileadh ar altraí gorma atá i bhfeighil daoine geala (6)
A5. Chinn cúirt in Alabama (agus Cúirt Uachtarach SA) go raibh dlíthe an leithscartha ciníochais ar bhusanna míbhunreachtúil/ rith Cathair Montgomery fodhlí ag ligean do phaisinéirí bus gorma suí cibé áit is mian leo (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Leathanach Bán

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2015

SCÉIM MHARCÁLA

STAIR
AN NUA-AOIS LUATH

GNÁTHLEIBHÉAL

AN TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin Meastóireacht ar na Foinsí.

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc do dhá fhoinse

Teideal = 1 mharc

Údar = 1 mharc

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (e.g.: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh idirlín, etc.) = 1 mharc

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an chuir chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

go han-mhaith = 8-9 marc
go maith = 6-7 marc
réasúnta = 3-5 mharc
go lag = 0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoinse

go han-mhaith = 21-25 marc

go maith = 15-20 marc

réasúnta = 8-14 mharc

go lag = 0-7 marc

Gan ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN

go han-mhaith = 14-17 marc

go maith = 10-13 mharc

réasúnta = 5-9 marc

go lag = 0-4 mharc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid shlán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<i>Go han-mhaith:</i> 21-25 <i>Go maith:</i> 15-20 <i>Réasúnta:</i> 8-14 <i>Go lag:</i> 0-7
<i>Scileanna taighde – 15 mharc</i> Tá suntas ó thaobh staire leis an staidéar a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé cóir cothrom ar na ceisteanna. Taighde sách domhain léirithe	<i>Sármhaith</i> 13-15 <i>Go han-mhaith:</i> 10-12 <i>Go maith:</i> 7-9 <i>Réasúnta:</i> 4-6 <i>Go lag:</i> 0-3
<i>Cur i Láthair – 10 marc</i> Leagan amach Fad cuí	<i>Go han-mhaith:</i> 8-10 <i>Go maith:</i> 6-7 <i>Réasúnta:</i> 4-5 <i>Go lag:</i> 0-3

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste.
Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.
Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

Go han-mhaith: 8-10

Go maith: 6-7

Réasúnta: 4-5

Go lag: 0-3

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméad-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

1. *Tuiscint* (40 marc)

- (a) Ionradh a dhéanamh ar an bPáil 10 marc
 - (b) Mac Mathúna, Cormac, Mac Anraí, agus Ó Raghallaigh 10 marc
 - (c) Thairg sé cúnamh chun reibiliúnaigh eile na hÉireann a chloí 10 marc
 - (d) Céim agus gradam Iarla 10 marc
- Uasmhéid = 40M

2. *Comparáid* (20 marc)

- (a) Léirítear i gCáipéisí A agus B gur tháinig athrú intinne iomlán ar Ó Néill. Thosaigh sé amach mar reibiliúnach i gcoinne na Corónach a raibh sé beartaithe aige ionradh a dhéanamh ar an bPáil in éineacht lena chomhghuaillithe i 1600 (cáipéis A) agus an chéad rud eile bhí sé mar shearbhónta dílis ag an Rí Séamus, ghlac sé le pardún ríoga agus bhí sé toilteanach fiú troid i gcoinne reibiliúnach eile.

Marcáiltear gach doiciméad ar scála aistritheach as 5:

Sármhaith = 5 mharc Go han-mhaith = 4 mharc

Go maith = 3 mharc Réasúnta = 2 mharc Go lag = 0-1 mharc

Freagra a luann an dá dhoiciméid = 5M + 5M

Uasmhéid = 10M

- (b) Is féidir argóint a dhéanamh go léiríonn ceachtar cáipéis tionchar Uí Néill níos fearr.
 Léirítear i gcáipéis A go bhfuil go leor comhghuaillithe aige i measc na dteaghlach Éireannach éagsúil. Bhí sé in ann buíon buannachta a shocrú. Bhí sé i gceannas an phlean míleata (“tá ordú tugtha aige ... tá Mac Mathúna, etc. ceaptha aige”)
 Léirítear cumhacht agus tionchar Uí Néill ar bhealach éagsúil i gcáipéis B. Chuir sé ina luí ar Mountjoy agus ar an mBanríon, go bhfuil aiféala air faoina reibiliúnacht roimhe seo. Chuir sé ina luí ar Mountjoy gur éirigh sé as aon dílseacht a bhí aige do chumhachtaí eachtrannacha agus thairg sé go gcuideodh sé le dul i ngleic le reibiliúnaigh eile in Éirinn.

Marcáiltear gach doiciméad ar scála aistritheach as 5:

Sármhaith = 5 mharc Go han-mhaith = 4 mharc Go maith = 3 mharc
 Réasúnta = 2 mharc Go lag = 0-1 mharc

Freagra a luann an dá dhoiciméid = 5M + 5M

Uasmhéid = 10M

3. *Criticeas* (20 marc)

(a) Is forógra ón Rí é Cáipéis A ina dtugann sé pardún do Ó Néill agus glacann sé leis mar “ghéillsineach dílis” agus tugann sé ar ais a “chéim agus a ghradam” mar Iarla ar ais dó. Tugann sé aitheantas dó mar dhuine atá umhal dó agus mar fhear uasal na hÉireann. Tairgeann sé cosaint ríoga dó.

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Marcáiltear an freagra ar scála aistritheach as 10:

Sármhaith = 9-10 marc Go han-mhaith = 7-8 marc
 Go maith = 5-6 mharc Réasúnta = 3-4 mharc Go lag = 0-2 mharc

Uasmhéid = 10M

4. *Comhthéacsúchán* (20 marc)

Marcáiltear de réir phrionsabal an Ráitis Bhuntábhachta.

Uasmhéid = 20M

Is féidir **Ráiteas Buntábhachta** a shainmhíniú mar ráiteas de chineál acu seo a leanas:

- Ráiteas faoi fhíric shuntasach a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht bhailí a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas suntasach réamhráiteach **NÓ** clabhsúir a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoirí mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Bhuntábhachta, agus tic (✓) a chur ag deireadh gach Ráitis Bhuntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D'fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta maidir le hUasmhéid 20 marc.

Roinn 2: ÉIRE (100 marc)

agus

Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar Thopaic **amháin** i Roinn 2 agus **dhá** Topaic i Roinn 3.

Tá gach Topaic roinnte ina trí chuid:

- Aonad faoi spreagadh le 4/5 cinn de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (uasmhéid = 30 marc)
- Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheanteidil (uasmhéid: 30 marc)
- Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (uasmhéid: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí uasmhéid 30 marc. Féach ***Nótaí maidir le topaicí faoi leith*** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráiteas Buntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Feic an scála aistritheach thíos.
- Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Feic an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ag uasmhéid 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid 30 marc i gcás chuid C.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

Agus marcanna á mbronnadh faoi MG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith 9-10 marc

Go han-mhaith: 7-8 marc

Go maith: 5-6 mharc

Réasúnta: 3-4 mharc

Go dona: 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus MG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

Nótaí maidir le topaicí faoi leith

ROINN 2: ÉIRE (100 marc)

Freagair ceisteanna ar cheann **amháin** de na cúig thopaic thíos.

Éire: Topaic 1

Leasú agus Reifirméisean in Éirinn na dTúdarach, 1494-1558

A1.	Ceann de thrí chathair uirbeacha/ príomhchathair/ áit chruinnithe de Mhórchomhairle na Ríochta/ lárionad muirí/ daonra mór	(6)
A2.	An-ghnóthach/ “Soithí dochuimsithe”/ Go leor onnmhairí agus allmhairí	(6)
A3.	Ardeaspag (3m) Iarla Chill Dara/an Leasrí (3m)	(6)
A4.	Iasc saille, seithí, eallach agus capaillíní Éireannacha
TRÍ CINN AR BITH @ 2 mharc an ceann	(6)
A5.	Maigh Nuad	(6)
B -	Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc	
C -	Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc	

Éire: Topaic 3

Ríocht nó coilíneacht - an streachailt don lámh in uachtar in Éirinn, 1603-1660

A1.	Idir 1603 agus 1641	(6)
A2.	Téacsanna stairiúla	(6)
A3.	Sheol siad chuig an Ísiltír Spáinneach iad	(6)
A4.	Bhí a bhformhór ar iarraidh (sna cogá is dóigh)	(6)
A5.	Aon chúis bhailí AMHÁIN	(6)
B -	Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc	
C -	Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc	

Éire: Topaic 4
Cinsealacht choilíneachta á bunú, 1660-1715

- A1. Piasún, patraisc, cearc fraoigh giorria
TRÍ CINN AR BITH @ 2 mharc an ceann (6)
- A2. I bhfoisceacht 7 míle de Bhaile Átha Cliath/ Taobh istigh agus i
bhfoisceacht 3 mhíle den Churrach (6)
- A3. Seabhaic, líonta, gunnaí, sotair, cúnna
TRÍ CINN AR BITH @ 2 mharc an ceann (6)
- A4. Féadfaidh sé na sotair a ghabháil, a thógáil, agus a scriosadh (6)
- A5. Fear Ionaid AMHÁIN ar bith ó 1660 go dtí 1715 (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 5

Coilíneacht nó ríocht – teannas in Éirinn i lár an ochtú haois déag, 1715-1770

- A1. An phlá/ Chun ionfhabhtú a chosc (6)
- A2. Gach long ón Meánmhuir (6)
- A3. Ceathracha lá (6)
- A4. Dún na Séad/ Cairlín/ Na Cealla Beaga/ Cuan Mó (6)
- A5. Fadhb bhailí AMHÁIN a bhain le loingear tráchtála (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Éire: Topaic 6

Deireadh na ríochta Éireannaí agus bunú an Aontais, 1770-1815

- A1. £3 (6)
- A2. 40 scilling / £2 (6)
- A3. Idir 12 agus 55 bliain d'aois (6)
- A4. Ag an gcalafort/ Sula bhfágann siad an calafort is féidir leo dul isteach
ag (6)
- A5. Cúis bhailí AMHÁIN as earcaíocht bhreise (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)

Ceisteanna ar dhá cheann de na sé thopaic thíos.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1

An Eoraip ón Athbheochan go dtí an Reifirméisean, 1492-1567

- A1. Raphael (6)
A2. Leabhar dathmhaisithe páir (6)
A3. Tá cuma réalaióch orthu (6)
A4. Tá sé chomh lonrach is go gcaitheann sé solas uaidh mar bheadh scáthán ann (6)
A5. Ealaíontóir AMHÁIN ar bith seachas Michelangelo agus Raphael (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

Creideamh agus cumhacht: an pholaitíocht sa séú haois déag déanach, 1567-1609

- A1. (Eanáir) 1601 (6)
A2. An tImpire (6)
A3. Na hearraí coimhthíocha (le tabhairt chuig an Impire) (6)
A4. Glacadh le Ricci ag an gcúirt/ Iomrá ar Ricci (6)
A5. Éacht bhailí AMHÁIN a rinne Ricci (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Dul ar gcúl na Sean-Eorpa, 1609-1660

- A1. Sluaite móra/ Gártha (6)
A2. An tArd-mhéara (3 mharc) agus bardasaigh (3 mharc) (6)
A3. Bhí sé ag marcaíocht i slua a chuaigh go Barra an Teampaill (6)
A4. Chaith baill den dá theach iad féin go sollúnta ag a chosa (3 mharc) agus thug siad móideanna ceana agus dílseachta dó (3 mharc) (6)
A5. Ráiteas maidir leis an gcúis a raibh Séarlas II ar deoraíocht (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
An Eoraip le linn ré Louis XIV, 1660-1715

- A1. Garraíodóireacht tírdhreacha (6)
A2. An Iodáil (6)
A3. Do phátrúin phríobháideacha/ Don Rí (6)
A4. Cuidiú leis an dúlra/ An fhíoráilleacht a léiriú (ag costas chomh híseal agus ab fhéidir) (6)
A5. Gairdín Le Nôtre AMHÁIN ar bith (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Impireachtaí á mbunú, 1715-1775

- A1. 100,000 (6)
A2. Tharla sé ar fad chomh tobann “ar ala na huaire”/ Níorbh fhéidir daoine a tharraingt as an smionagar (6)
A3. Céad (6)
A4. Beidh sé deacair a mhíniú má bhíonn Pálás na Cúistiúnachta fós ina sheasamh (6)
A5. Aon rannchuidiú bailí AMHÁIN ó Voltaire (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6
Impireachtaí faoi réabhlóid, 1775-1815

- A1. Gach saoránach (6)
A2. An Rí (2 mharc) An Bhanríon (2 mharc) A deartháir céile (2 mharc) (6)
A3. Na hairí ar fad (agus a gcuid giollaí) (6)
A4. Tiocfaidh sluaite naimhde sa mhullach ar na daoine/ Éireoidh lucht na pribhléide an athuir (6)
A5. Cúis bhailí AMHÁIN le Réabhlóid na Fraince (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

